

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek; ako je ta dan praznik, dan poprej.

Cena jim je za celo leto (od aprila do aprila) 3 K, za pol leta 1-50 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3-50 K, za Ameriko 4-50 K.

List in oglasi se plačujejo naprej.

Vse dopise, naročnino in oznanila sprejema tiskarna J. Krajec nasl.

Pridi, sv. Duh!

Zopet se je približal binško praznik, spomin izpolnitve Kristusovih besed, s katerimi je obljubil apostolom in nam poslati Tolažnika, sv. Duha. V začetku krščanstva se je dan preje delil sv. krst, krst vode, ki naj bi katehumene očistil njihovih grehov in jih napolnil z novim duhom, novo milostjo. Dejanja apostolov nam slikajo prihod sv. Duha: „In nastal je hipoma šum iz nebes, kakor piš prihajajočega, silnega vetra.“ Kako lepa in resnična slika! Kakor naznanjajo spomladanski vetrovi in viharji v naravi boj med starim in novim življenjem ter pripravljajo pot cvetoči pomladi, tako se vzdigne pri prihodu sv. Duha vihar, ki predstavlja boj in zmago novega življenja, boj in zmago milosti. O vihar!

Da bi ga ne poznali! Po celi Evropi, ne, po celem svetu vrši, ruši, lomi in podira... Kako strašni so njegovi glasovi! Vrzi kamen v globok prepad: Z grozo te bo navdal odmev, prihajajoč iz nevidne globine. A tuljenje evropskega viharja je strašno, kakor da prihaja iz pekla, odkoder se čuje jok zavrženih brez upa pomoči in rešitve. Med to tuljenje se meša krik in vpitje vdov in sirot, mater in sestrič ter celih družin, ki tarnajo brez utehe... O ta vihar! Kake prizore nudi našim očem: rušijo se domovi pregnanih beguncev, hiše, vasi in mesta goré, ceste razdrapane in razrvane, mostovi podrti; ljudje pa begajo, nekateri daleč po svetu brez lastnega doma, drugi, kakor živali brez uma, ki ne beže pred ognjem razpaslega se požara, ampak, kakor nalašč silijo vanj. V tem strašnem metežu človek ne more skriti svoje sramote:

„Gnijó po polji v bojih pokončani trum srčni vojvodi in njih vojščaki.“

Strašnejše kakor s Sinajske gore se razlega po bojni poljani klic gnijočih: hribi padite na nas, gore pokrite nas! In glej! Res se dvigajo hribi in gore, kakor novi vulkani polni dima, ognja, razdejanja in padajo; sovražnik jih je podminiral. O ta vihar! Kako naš pretresa ta hrušč in šum in vik in stok in krik in jok.

Ali nam ta vihar naznanja prihod sv. Duha? Ali se tudi mi pripravljamo na njegov prihod s krstom? Da. In kak je ta krst? Ta krst je krst krvi, ki pere naše grehe.

Evropski vihar je boj, hud dvoboj duha z mesom. Kdo bo zmagal? Ali duh, resnica, cerkev, Bog ali meso, greh, svet, pekel? Z dvomom in bojznijo nas navdaja to vprašanje. Gorje nam, če bi si morali iskati sami odgovora na to vprašanje in omahovaje čakati na izid imenovanega boja! Za ta naš strah in za to našo bojazen, za te naše dvome je vedel Kristus že naprej. Zato je pri poslovnem govoru učencem povedal, kaj bi bil in kaj je svet brez njega: „Ne bodi vam srce plašno. Jaz bom svojega Očeta prosil, da vam pošlje drugega Tolažnika, bi bo vedno pri vas, duha resnice, katerega svet ni prejel; kajti svet ga ne vidi in ga ne pozna. Ne bom vas zapustil kot sirote, ampak pridem k vam.“ Tako je govoril Kristus, ki je svoje javno delovanje v Nazaretu pričel z besedami preroka Izaije: „Duh Gospodov je nad menoj, zaradi tega me je mazilil in poslal oznanjevat evangelij in ozdravljat potrta srca...“

Ne bojmo se tedaj viharja, za njim pride sv. Duh z novim življenjem. Ne notranjega, ne zunanega! Notranji viharji so strasti, moč in poželjenje mesa, ki se protivi duhu, pameti. Odtod boj, ki ga mora vojevati sleherni človek, odtod trpljenje, žalost in nevolja. Jobu je človeško življenje vojska. Kristusu so stopile v mukah in trpljenju tega boja z nižjimi telesnimi močmi in silami krvave potne srage na obraz. Apostol narodov, sv. Pavel, ki je deval svoje telo v tako trdo sužnost, je vzdihoval: „O jaz nesrečni človek!“ Gorje, če se iz neukročenih notranjih bojev in viharjev razvijejo zunanji viharji! In to gorje je prišlo na nas. Še vedno trajajoče borbe so krčevite in boji skoroda vedno ljutejši. Ali ne obupati! Brez boja ni zmage, zmagal pa bo Duh. Ne vznemirjati se! Vse to je moralo priti.

Ko je zmagal greh, ko je podlegla duša, je nastopila smrt, kazen za greh.

Ko se loči duh od telesa, mora življenje ugasniti samo od sebe. V današnjih dneh, v dnevih smrti, ki kosi po nagnjenju in po povelju, vemo, kaj se pravi: duh je, ki oživlja, ne samo duh, ki biva v telesu, ampak tudi duh javnega življenja, duh resnice in pravice, duh tolažbe in miru.

Predno je Bog ustvaril čudovito lep red v naravi, predno je odmeril zvezdam svojo pot, predno je napeljal vode v določene jim struge, predno je okrasil zemljo s cveticami in jo obdal z veseljem in dopadanjem, predno se je zgodilo vse to — „je bila zemlja pusta in prazna in duh božji se je razprostiral nad vodami.“ Tudi med nami se je naselila puščoba in praznota, tudi med nami bi bilo treba reda, ki ga more ustvariti le Bog. Zato vernimo, da nad tem neredom, nad temi zmedami, nad tem kaosom plava Duh božji, božja Previdnost.

Kakor so narodi pred Kristusom zdihovali po Odrašeniku v sužnosti greha, mesa in hudobije, tako zdihujemo danes mi med brezbožnimi brati, ki jim niso več mar ne božje, ne cerkvene zapovedi, ampak žive le svoji koristi in svojemu poželjenju. A, kakor se je Bog pred dvatisoč leti usmilil človeštva in poslal angela iz nebes oznanit Devici: „Sveti Duh bo prišel v te in moč Najvišjega te bo obsenčila...“ tako se bo usmilil tudi nas, če ga bomo prosili in bo poslal sv. Duha. Zato se nam je primerno pripraviti na prihod sv. Duha, na duhovno rojstvo Kristusovo v naših srcih in začul se bo zopet angeljski spev: „Mir ljudem na zemlji...“ Kristusa v srcu spočeti, Kristusa v srcu nositi je delo sv. Duha in nas.

Po pravici imamo dovolj vzrokov, da na dan binško praznika s posebno vnemo prosimo s sv. Cerkvijo: Pridi sveti Duh! Pridi z vsemi svojimi darovi: z modrostjo, močjo in s strahom božjim! Potrdi nas v vojščake, ki se ne bojujejo za posvetno slavo in zmago, ampak za zmago vere in resnice.

Pridi Duh resnice! Toliko je na svetu laži, toliko hinavščine, toliko za-

visti, toliko sebičnosti, toliko krivice. Odtod prihaja vse zlo, odtod vse nadloge, odtod kazen in sodba božja. Pridi duh resnice in nas otmi pogube!

Pridi Duh tolažbe! Pridi in razsvetli naš um, da bomo spoznali čudovita pota božja, spoznali Previdnost božjo, brez katere niti las ne pade z glave. Pridi sv. Duh, tolaži nas in uči nas prenašati tudi najhujše žrtve, kakor hoče in kadar hoče Bog. Njegova volja je sveta. Od očaka Abrahama je zahteval, naj mu daruje lastnega sina. Ako bi se mu bil protivil, kaka strašna kazen bi ga bila lahko zadela. Ker se je pa voljno vdal v voljo božjo, ga je Bog bogato poplačal: pustil mu je sina pri življenju in mu pokazal, da mu je vdanost v Njegovo voljo najprijetnejša daritev.

Pridi Duh miru! Ako prejmemo duha resnice, ki nas uči prave modrosti, ako prejmemo duha tolažbe, ki nas uči vdanosti v voljo božjo, prejmemo obenem duha miru, ki nam da „tak mir, kakoršnega svet ne more dati.“

To so naše prošnje, ki jih moramo na binško praznik pošiljati kvišku. To so prošnje, ki odkrivajo vse naše potrebe in ki lahko zacelijo vse naše rane, če smo vredni, da jih Bog usliši.

Jos. Turk, phil.

Inomest, 5. maja 1917.

Govora pri odkritju vojnega moža v Novem mestu.

Kakor smo v zadnji številki poročali, je imel mil. g. prošt dr. Seb. Elbert pri izvanredni patriotični slovesnosti 13. maja slavnostni govor. Danes priobčimo nekaj zapopadek dinastičnih besed slovečega govornika.

Najprvo je pozdravil mil. g. prošt g. dež. predsednika in njegovo gospo soprogo, vse odlične slavnostne goste ter vse druge navzoče. Nato je popisal zgodovino vojnega moža v Novem mestu, ki bi imel odkrit biti že 2. decembra 1916 v proslavo

LISTEK.

Slike iz Lublina.

Piše V. Bitenc-Radoš.

4. Marijoviti. (Dalje.)

V Lublinu imajo marijoviti svojo cerkev izven mesta. Ni dolgo, kar so jo postavili, kratko pred vojno. Sedaj je cerkev zaprta in zapečatená. Nadškofu v Varšavi je bil namreč stavljen predlog, vrniti se do rimskega papeža, ali pa se pozapró vse njihove cerkve. Ker je nadškof predlog kratkomalo odklonil, se je zgodilo zadnje.

Lublinski marijoviti so se o tem pritožili pri generalnem gouverneurju. Pritožba seveda ni imela ozira in je bila odbita. Ko so videli, da vse nič ne pomaga, so se udali, toda ostali so trdovratni odpadniki. Ker niso mogli in ne smeli v cerkev, so hodili molit na stopnice pred cerkvijo, ali pa so prirejali v kaki hiši skupno pobožnost.

Neke poletne nedelje lanskega leta sem bil slučajno v bližini marijovitske cerkve. Porabil sem priložnost in vstopil.

Opravljala se je ravno popoldanska služba božja. Notranjščina cerkve je mala in preprosta in en edini oltar je lesen. Sicer pa izgleda vse tako kot v naši katoliški cerkvi, svete podobe visé po stenah, križev pot, le podoba Marije sem dolgo iskal. Slednjič sem jo zagledal: v ozadju, revna, zaprašena podoba čenstohovske Matere božje. Na eni strani so sedeli samo moški, na drugi same ženske. Peli so izmenoma, z glasnimi, kričečimi glasovi nekaže bilje. Duhovnik pri oltarju pa je klečal na klečalniku in tiho molil za-se. Vse ceremonije, ki so se vršile, so podobne našim, le da se vse dela z nekako kričavostjo. Čakal sem do konca pobožnosti. Pri odhajanju iz cerkve sem opazil, da so vsi moški, kakor ženske — bosi in sploh zelo revno oblečeni. Nisem si mogel tolmačiti tega, še-le pozneje sem govoril o tem z neko žensko in izvedel pomen. — Jezus je bil tudi ubog, hodil je bos naokoli, ko je učil ljudstvo. Njega moramo posnemati v vsem, ne samo z dobrimi deli, ampak tudi dejansko kazati. — To je sicer lep nauk marijovitskih duhovnikov, toda Jezusa posnemati se mora z razumom in modrostjo.

Upajmo, da tudi nje ob strogem nastopu avstrijske vlade (vsaka vera mora biti namreč državno pripoznana; marijovitska seveda ni) sreča pamet, da se povrnejo v naročje katoliške cerkve.

5. Božič in Velika noč.

Najlepše praznike celega leta preživeti v tujini, daleč od svojega doma, je gotovo bridki kelih, ki ga je pilo že toliko tisoč človeških src v sedanjih časih in bogve, če ne bo treba tudi v tretje pogrešati mile domovine ob veselih božičnih in velikonočnih praznikih.

Nekaka tolažba pri vsem tem pa je, obhajati praznike vsaj med ljudstvom iste vere in istih običajev, ki človeka spominjajo na dragi dom, na take srečne dni v krogu svojih domačih.

Poljaki so zelo veren, pobožen narod, mogoče v tem oziru izmed vseh drugih narodov najbolj podoben do nas Slovencev. — Na dan svetega večera je zelo živahno v Lublinu. Na trgu stoji nebroj božičnih drevesc naprodaj, clo iz meščanske okolice jih pridejo kmetje sem prodajat. Vsaka premožnejša in tudi revnejše rodbine si

oskrbé božično drevesce, „hojinko“. Jaslice niso tako v navadi kot pri nas. Po mestu hodijo od hiše do hiše otroci-koledniki, kakor tudi na Silvestrov večer in na večer pred Tremi kralji. V rokah nosijo na dolgih palicah pritrjene velike papirnate zvezde, ali razne druge iz papirja izrezane stvari. Eden je napravljen za smrt, drugi za Žida, tretji zopet za škrate itd. Tako obiščejo vse mesto in povsodi pojó „kolende“ (božične pesmi) ter so obdarovani. Ta običaj je ruski, a udomačil se je tudi med Poljaki.

Na sveti večer sem bil povabljen k družini Borowkowi. Razen domačih so bili navzoči tudi: klavir-virtuoz Zajac (Zajonc) in njegova žena, učiteljica gospodična Lodža in njen zaročenec, neki legijonarski častnik ter gospa Bojanowska. Gospa Bojanowska je vedela mnogo povedati iz svojega življenja, ko je študirala na Ruskem v Moskvi. Učiteljica Lodža pa je pripovedovala največ o šoli in o svojih doživljajih. Ker je bil njen čestilec, legijonar-častnik preveč navdušen za „poljsko stvar“, je prišlo med njima do malega nesoglasja, kar je dalo povod, da se je legijonar pravčasno poslovil.

(Dalje sledi.)

obletnice nastopa vladarstva v Bogu počiva-jočega velikega cesarja Franca Jožefa I. Ker je pa neusmiljena smrt preselila sivolasega avstrijskega očeta v večnost, se je moralo preložiti odkritje vojnega moža na poznejšo priliko.

Dne 21. novembra ponoči minulega leta je namreč stopil telesni zdravnik, Njegova ekscelenca dr. Kerzl pred sedanjega cesarja in spregovoril te velepomembne besede: „Veličanstvo! Njegovo Veličanstvo je ravnokar umrlo; takoj je pristopila tudi naša sedanja cesarica in oba sta klečé pri smrtni postelji goreče in pobožno molila. Avstrijsko-ogrška monarhija je izgubila svojega dobrega očeta, cesarja Franca Jožefa I. Blag mu spomin za vse čase! Isti trenutek nam pa je Božja previdnost dala družega očeta in drugo mater — cesarja Karola I. in cesarico Cito. Dobrega cesarja, dobro cesarico imamo; smemo svojemu vladarju in svoji vladarici popolnoma zaupati. Poslušajte!

Po pogrebu nadvojvode Otona, očeta sedanjega cesarja, je nadvojvoda Franc Ferdinand rekel: „Radi Karola se nam ni treba bati, ta nam ne bo delal skrbi.“ Franc Ferdinand je bil varuh svojima nečakoma Karolu in Maksu in že preje med boleznijo očeta vodil njuno izgojo. Dalje je govoril v navzočnosti celega dvora: „Karol, ti si sedaj sirota, moj dragi nečak, in tvoji materi in meni pripada zdaj naloga, da te pripravljamo na tvoj bodoči poklic. Ob tej uri te prosim, vzemi to tako resno, kakor le mogoče; zakaj vzvišen poklic, prestol, te čaka. Prizadevaj si, se izgojiti kot moža, ki je prestola vreden; jaz te bom pri tem z očetovsko ljubeznijo podpiral.“ — Krasne besede! Enako dobro je bila izgojena cesarica Cita. — V nadaljnjem govoru opisuje mil. g. proš blagoslovljeno in uspešno delovanje Njegovega Veličanstva cesarja Karola in presvitele cesarice Cite in omenja, da izpolnjuje svojo visoko dolžnost po vzoru svoje patronice sv. Cite, navadne dekle, katera je imela geslo: „Roke pri delu, srce pri Bogu!“ To geslo je tudi njeno geslo in naj bo obenem naše geslo in vodilo! Pa ne-le danes, vedno. Enako geslo nam je dal tudi Jezus Kristus: „Moli in delaj!“ To mora veljati za nas vse, za mlado in staro, za cesarja in cesarico. — Govornik nadaljuje:

Vojni mož bode odkrit povodom visokega rojstnega dneva naše preljubljene cesarice Cite. — Pri odhodu na bojno polje so naši vojaki zaostali domačim prav posebno priporočali svoje njihovi skrbi, njihovem varstvu. — Pomoč vdovam in sirotam je največja krščanska dolžnost vseh ljudi po izreku papeža Benedikta XV., ki ga je nedavno rabil pri neki slovesnosti: „Nazaj k ljubezni do bližnjega!“ Da, k ljubezni do bližnjega nazaj, po kateri bomo sojeni. — Prebivalstvo Novega mesta je vedno rado in z veseljem tudi dejansko pokazalo svoje patriotično mišljenje. Danes ima za svoje plemenite čine čast in zadoščenje, ko vidi in pozdravlja v svoji sredini tako visoke goste.

Slavnostni govornik izvaja v krasnih besedah požrtvovalno ljubezen do bližnjega Njenega Veličanstva cesarice Cite, ki jo je že pred nastopom vlade tako vzgledno izvrševala pri vsaki priliki. Kmalu po poroki pri slovesnem sprejemu v Brandeisu na Češkem, v novi garniziji, je bil vojak po nesreči z bajonetom ranjen; ko ga je zdravnik bil zavezal in ko je nadvojvodinja Cita to izvedla, ga je takoj vzela v avtomobil in peljala v njegovo vojašnico — Stiftingskaserne — na Dunaj v bolnišnico. To so gledali, ko se je pripeljala na dvorišče z ranjenim vojakom! — Cesarska dvojica deluje dejansko sedaj na fronti, sedaj v bolnišnicah in lacaretih, sedaj zopet pri oskrbi za mladino; pred vsem pa ima usmiljeno odprto srce za vdove in sirote. S svojim vzgledom se lesketata liki krasna zornica pred svojim ljudstvom v posnemanje.

David je zaklical z žalostnim glasom ob enakem bridkem času: „Oče in mati sta me zapustila, ti pa, Gospod, si mene sprejel!“ In na drugem mestu zopet toži David: „Moji sinovi so postali sirote in moja žena je postala vdova!“ Te besede kralja Davida veljajo tudi v sedanjem, grozopolnem vojnem času. Toda vdove in sirote, kakor tudi onemogli invalidi, ne smejo tako tožiti! „Orgelce in Leierkastni morajo zginiti!“ Naša ljubezen in naša pomoč za-nje mora biti močnejša in izdatnejša od njihove bolesti! — Zaraditega smo postavili vojnega moža; z njim hočemo dobiti novih virov in novih sredstev, namenjenih kranjskemu deželnemu društvu za vdove in sirote v vojski padlih vojakov domačih kranjskih polkov. Prebivalstvo Novega mesta in okolice je že velikokrat v času vojne pokazalo svojo patriotično požrtvovalnost, ko je pri nekem vojaškem transportu na eden dan pokrepčalo nad 4000 vojakov z gorkimi jedili in pijačo, in tolikokrat kasneje razveselilo ranjence o Božiču, na novega leta dan, na veliko-nočne praznike, ob godu in na rojstni dan umrlega presvitlega cesarja. Ob tej slavnostni priliki hočemo ponoviti slovesno obljubo: z vsemi duševnimi in telesnimi sredstvi pomagati vdovam in sirotam padlih naših vojakov; to obljubo smo jim dali pri odhodu v boj.

Slavnostni govornik je končal svoj dinastičen govor z ognjevitim trikratnim klicem: „Slava!“ in „Hoch!“ presvitli cesarski dvojici.

Ko je padla raz vojnega moža zavesa, je nastopil g. dež. predsednik grof Attems ter govoril:

„Milostljivi gospod proš! Zelo častiti navzoči! Strašna vojska, ki divja že skoro tri leta, je zahtevala mnogo krvavih žrtev. V najoddaljenejšo kočjo je prodrla žalost po izgubi kakega rodbinskega člana. Vdove in sirote objokujejo smrt svojega moža, svojega očeta in stojé tu zapuščeni brez branitelja. Tem najrevnejšim velja naše sočutje in stati jim hočemo s pomočjo ob strani. Kakor v drugih deželah naše ljubljene Avstrije se je tudi v naši domovini Kranjski ustanovilo društvo, katero si je zastavilo človekoljubno, požrtvovalno in patriotično nalogo, skrbeti za vdove in sirote naših za cesarja in domovino na polju časti padlih hrabrih kranjskih junakov, kakor tudi sploh za doraščujočo, pomoči potrebno mladino.

Misel, katero ste zasnovali, milostljivi gospod proš, prirediti danes v tem lepem Novem mestu v resnici patriotično slavnost in podariti uspeh zabijanja žebeljev v vojnega moža deželnemu društvu za vdove in sirote, zasluži najpopolnejše priznanje in je mogočno razvnela srca občinstva Novega mesta in okolice, kar priča mnogobrojna udeležba. — Hvala, najiskrenejša hvala vam bodi tedaj, milostljivi gospod proš, hvala vsem zastopnikom uradov in zlasti občinskemu zastopu mesta Rudolfovo, ki je tako uspešno sodeloval za prireditve te lepe slavnosti. — Zahvala bodi izrečena iz polnega srca pa tudi vsem drugim navzočim, meščanstvu Novega mesta in vsem iz okolice, ki so prišli na slavnost.

Mesto Rudolfovo s svojim prebivalstvom je že velikokrat doprineslo dokaze svoje velikodušnosti in požrtvovalnosti. Takoj v začetku vojne je delilo pokrepčila vojaškim četam na kolodvoru in jih obdarilo s smodkami in cigaretami, pomagalo in podpiralo v tukajšnjih bolnicah se nahajajoče ranjence in istim prirejalo božičnice in razvedrila, se radevolje udeležilo pri raznih akcijah v vojno podporne namene, z dejanjem in z darovi itd. Bodite prepričani Novomeščani, da vam bode Bog povrnil vsako ljubav in dobroto, ki ste jo doprinesli v pomoč in tolažbo našim vrlim vojakom in našim vbogim ranjencem. Ne opustite, ne odnehajte tudi nadalje, vse svoje moči zastaviti v službo dobri stvari in marljivo sodelujte pri dalekosežnem stremljenju novega deželnega društva.

Naša prevzvišena, ljubljena vladarica Njeno Veličanstvo cesarica in kraljica Cita je blagovolila že opetovano dati spoznati, da jej leži oskrba pomoči potrebnih otrok prav posebno pri srcu. Obljubimo tedaj danes, da se bomo zvesti nameram Njenega Veličanstva, prav posebno zavzeli osirotelih otrok in tudi vdov onih, ki so padli v boju proti našim mnogoštevilnim sovražnikom.

S to, v imenu vseh Kranjcev oddano obljubo, hočem zabiti v vojnega moža prvi žebelj.“

Franjo Neubauer:

Molitev siromakov.

Rasti, rasti, rž visoka!
Žalost naša je globoka,
nizka, pōdla ljudska strast.
Zrasti zdrava, klena, polna!
Srca nam prevzela bolna
že obupa je oblast.

Dvigaj se, pšenica zlata!
Glad nam trka že na vrata,
deca kruha bi od nas!
Kaj naj žalost jim poreče?
Solza onemogla teče
na upali nam obraz.

Rasti, žito valovito!
Srca z nado zmagovito
in s pogumom pokrepčaj!
Bog ti solnce daj in moče,
suše te varuj in toče,
kruha nam in deci daj!

* *

Mestna hranilnica v Novem mestu vabi na vpisovanje na VI. vojno posojilo.

Dolgotrajna vojna zahteva ogromna denarna sredstva. V ta namen, da se zagotove za vojskovanje potrebna denarna sredstva, se je razpoložilo sedaj šesto vojno posojilo v podpisovanje. Mogočna zavezna Nemčija je završila pravkar svoje šesto vojno posojilo s tako sijajnim vspehom, da mora vzbujati ta nova finančna zmaga krepkega zaveznika splošno občudovanje. Izvrstno uspeša zaključitev šestega nemškega vojnega posojila bodi za nas živa vsodbuda, da pri pričujočem svojem šestem vojnem posojilu posnemamo ta novi vzgled izpolnjevanja dolžnosti in domovinske ljubezni ter tudi sami ponovljeno damo domovini z vso pripravljenostjo čim izdatneja denarna sredstva za srečno dovršitev vojske na razpolago. Bolj še nego prej, treba tudi sedaj številnemu sovražniku, ki je zavrnil našo za mir pripravljeno roko s porogljivostjo, vnovič izpričati našo gospodarsko silo ter mu dokumentirati domoljubno požrtvovalnost. Dočim naše junaške armade z neomajno silo varno čuvajo meje pred sovražno pohlepnostjo, naj sijajni vspeh VI. vojnega posojila podere vsako upanje sovražnikov, da gospodarsko obnemoremo. Trdno in varno so fundirana naša dosedanja vojna posojila na našem narodnem premoženju. Ko sedaj stojimo pač v zadnjem razdobju strašne svetovne borbe, zberimo vse svoje gospodarske sile ter z blestečim rezultatom novega vojnega posojila dokažimo svojo neuklonljivo voljo do zmage. Prebivalstvo v naši ožji domovini je ob predidocih vojnih posojilih dejansko izpričalo svoj patriotizem. Sedaj, ko je razgrnjeno v podpisovanje šesto vojno posojilo, se obrača mestna hranilnica do slavnega občinstva z nujnim vabilom, da se udeleži subskripcije šestega vojnega posojila po svojih najboljših močeh.

Ustmena in pismena pojasnila daje rade volje in subskripcije sprejema po najugodnejših pogojih

Mestna hranilnica v Novem mestu.

Spomin na vojne zvonove.

XIII.

Župnija Radovica (Belokrajina). — Oddali smo sedem zvonov. Župna cerkev samo velikega, vlitiga v letu Marijinega prikazovanja v Lurdu, l. 1858, in oznanjal je torej s svojim lepim, polnim glasom slavo Marijino malone 60 let. Nosil je podobe: Vnebovzetje Marijino, ki je glavni patron cerkve, in sv. Jožefa, obe na altarnem podstavku, ki ga nosita angelja. Na drugi strani križ, ob njem Marija in sv. Janez na enakem podstavku. Ornamentično okrašen je bil tudi na obroču in pod klobukom. Premer njegov je bil 110 cm, višina 81 cm, težak 672 kg. Napis: Nr. 1296. Opus Antonii Samassa Labaci 1858. Ad laudem Dei et grati animi testimonium suo celsis. Erectori Antonio Aloisio Episcopo et localiae Radovicensis. (V slavo božjo in v znak hvaležnosti svojemu ustanovitelju (župniji) prevzvišenemu škofu Antonu Alojziju in prebivalcem Radoviškim). Ko so ga vrgli z zvonika, se je skoro do polovice zaril v razmočeno zemljo, češ: ne boste me ne; a vendar so ga krepke roke v nekaj trenutkih dvignile na voz, ki ga je drugo jutro zarana odvedel na metliški kolodvor, kjer ga je pozdravilo že več pajdašev iz okolice. — Ostala sta nam še srednji s premerom 85 cm, visok 65 cm, težak 336 kg. Opus Joannis Jakobi Samassa Labaci anno 1797. Za vojsko torej prestar, dasi se še dobro postavi. Mali, s premerom 74 cm, visok 54 cm, tehta 168 kg. Opus Antonii Samassa, Laibach. Anno 1827. Obhaja torej letos 90 letnico. Želimo mu, da bi jih še mnogo doživel sam, ko drugim oznanja smrtno uro.

Bojanjavas je oddala vse tri. Veliki, s premerom 90 cm, visok 70 cm, težak 400 kg. Okrašen na vratu in obroču s podobami: Križ z Marijo in sv. Janezom in sv. Marjeto, dev. m., ki je glavna patrona cerkvi. To pa spričuje, da je ta cerkev zelo stara. Češčenje sv. Marjete spričuje, da so bili v takih krajih že v prvih časih kristjani, saj je bila povsod, kjer je dokazana velika starost kake župnije (metliška cerkev, kamor je pred letom 1854. spadala Bojanjavas, je stala že v 12. stoletju), tudi katera cerkev posvečena tej svetnici (Steklasa, zgodovina št. Ruprta, stran 12). Cerkev sv. Marjete so se posvečevale že v 7. stoletju po Kr. in češčenje te svetnice se je razširjalo posebno iz Ogleja, kamor so takrat spadali ti kraji, kar potrjuje dejstvo, da so bili v oglejski nadškofiji zapovedani nekateri prazniki, kakor: svete Polone, sv. Markota, sv. Florijana, sv. Janeza Krst., sv. Jerneja, sv. Mihaela nadang., sv. Lucije. Vseh teh podob na se nahajajo v cerkvi v Bojanjivasi (Steklasa, stran 187). To le mimogredé. Vrnimo se k zvonom. Napis na tem zvonu je: Opus 1092. Antonii Samassa, Labaci 1855. Rojen torej leta, ko je Radovica postala samostojna župnija. Istotako njegov srednji bratec s premerom 75 cm, visok 60 cm, težak 224 kg, s podobami: Križ, Marija s sv. Janezom, ob strani sv. Jožef in sv. Jurij. Mali je bil leto mlajši, s premerom 60 cm, visok 50 cm, težak 112 kg, z istimi podobami, razun zadnje.

Krašnjivrh je oddal tudi vse; velikega, s premerom 79 cm, visok 60 cm, težak 280 kg. Okrašen ob klobuku in nadevku s podobami: Križ z Marijo in svetim Janezom in Nikolajem, kateremu je bila posvečena stara cerkev, ki je stala nekoliko višje od sedanje, a so jo l. 1869. podrli, novo pa posvetili sv. Trojici, Nikolaju pa v cerkvi dali drugo mesto. V neki listini iz l. 1334. se navaja kot najstarejša podružnica Metliške cerkve „ss. Trinitatis in Radovica“. Izročilo pa vé, da je bila župna cerkev od nekaj posvečena Vnebovzjetju Marijinemu. Naslovi kot: sv. Trojica, so se razširili v protireformacijski dobi, ko so stavili med Slovenci mnogo cerkev. (Gl. Steklasa, str. 237.)

Da je že zgodaj tu stala cerkev, pričajo tudi imena svetnikov, katerih podoba se še nahajajo v cerkvi, t. j. poleg že imenovanega, še svete Barbare, svete Katarine, sv. Martina, ki so vsi oglejski svetniki. Sv. Barbara se je začela častiti po naših krajih v 14. stoletju kot zaščitnica proti nagli in neprevidni smrti, ker so takrat prav pogostoma razsajale kužne bolezni. Posebno pa se je to čiščenje pri nas razširilo v 15. stoletju; tu je bila Barbara v veliki časti kot zaščitnica proti vsem nezgodam. Spoštovali so jo tudi že od nekdanj kot varuhinjo proti gromu in ognju in pozneje, ko so iznašli smodnik in začeli vlivati topove, so jo topničarji sprejeli za svojo zaščitnico (Stekl. str. 227). Njen zgoraj opisani znanilec se je torej po pravici pridružil topovom. Napis ima: Opus 544. Alberti Samassa, Labaci 1873. — Srednji, s premerom 55 cm, visok 45 cm, težak 123 kg, s podobami: Križ, sv. Ana z deklenco Marijo, ima napis: Opus Joseph Reiss nomine haeredum Vincentii Samassa Labaci anno 1820. (Delo Jožefa Reissa, imenom dedičev V. Samassa v Ljubljani l. 1820). Ta je višiel še v stari cerkvi. Mali, s premerom 50 cm, visok 40 cm, težak 69 kg, okrašen ob klobuku in nadevku s podobama: Marije Pomočnice in križ. Napis: Opus 543. Alberti Samassa Labaci 1873.

Vojni pregled.

Italijansko bojišče. — Deseta laška ofenziva, katero so Italijani 11. t. m. s tridnevni najljutejšim topniškim ognjem uvedli na soški bojni črti in sicer v širini 40 kilometrov in v kateri so 14. jeli napadati in katera nima v zgodovini svetovne vojske primera, traja z nezmanjšano silo dalje. Iz poročila glavnega stana 21. maja o devetem dnevu te velikanske ofenzive povzamemo sledeče: Kakor pretečene dni napenjal je sovražnik vse svoje sile proti prostoru Vodice-Sv. gora. V ostalih odsekih bilo je primeroma mirneje. Na kraški visoki planoti, kjer se je obojestransko topništvo ves dan dvobojevalo, povečal se je topniški ogenj še-le proti večeru. Nasprotno so imele naše čete, katere so branile Sveto goro, jako težaven dan, toda ostale so v boju s sovražnikom, kateri je bil po številu močnejši, zmagatejice. Tako zvani samostanski odsek, na prostoru, kjer se dvigajo razvaline slovečega, po italijanski vse uničujoči podivjanosti razdejane gorskega samostana, bil je od ranega jutra obstreljevan po sovražnem ognju topov in min vseh kalibrov. Ob polu 9. uri zjutraj izvedla je italijanska pehota prvi naval, a naš uničevalen ogenj jo požene nazaj in zopet prične sovražno topništvo z najbesnejšim bobnočim ognjem obstreljevati naše jarke, katere popolnoma izravna. Ko takoj nato Italijani nastopijo k napadu, je kljub temu naša pehota na svojem mestu ter sprejme sovražnika z najljutejšim ognjem iz pušk in strojnic. Na dveh krajih udero Italijani v naše jarke, pa takoj jih vržejo naši s protinapadom iz njih. Ob tej priliki proslavili so se ponovno naši mariborski črnovojnik. Italijansko topništvo je nato zopet jelo sipati na Sveto goro granate, a njih pehota je ostala popoludne v jarkih. Ko se je stemnilo, navalili so Italijani, in sicer zopet brez kake predpriprave po topništvu, k splošnemu pehotnemu napadu proti prostoru Vodice-Sveta gora. Pri Vodicih se je sovražnik sicer posrečilo, da je udril v posamezne dele naših jarkov, toda v njih ustaliti se ni zamogel, kajti znano hrabri črnovojski pešpolk št. 41, postavil se je proti številno močnejšemu sovražniku v bran ter ga vrgel zopet nazaj. Na Sveti gori preprečil je napad vže naš uničevalen ogenj. Ves dobiček devetega dne soške bitke je tedaj ta, da so bili vsi italijanski napori zaman. Mej našimi četami vlada zaupanje in neomajna odločnost. Devet dni že stoji v boju, kakršen se še ni bil na s krvjo prepojen soški bojni črti in ves trud in pomanjkanje, ki ga jim nalaga orjaška bitka, je pozabljen v zavesti, da nadkrikujejo sovražnika. Naši topničarji in letalci tekmujejo, da podpirajo pehoto pri njeni nalogi. Tudi ti nadkrijujejo sovražno topništvo in letalce, kajti italijansko topništvo ni zmoglo, njih lastno pehoto pred našim uničevalnim ognjem zadostno ščititi, kar je razvidno iz tega, da se je večina italijanskih napadov vže v našem uničevalnem ognju zrušilo. Zastoj se trudi tudi italijanski letalci, katerim ne smemo odreči hrabrosti, približati se našim topniškim postojankam in jih z bombami uničiti. Le posamezni preletijo zapiralni pas, in katerim se posreči, postanejo žrtve naših letalcev, mej tem, ko naši letalci udero daleč

za sovražne črte, kjer z dobrim uspehom mečejo ne le bombe, ampak tudi obstreljujejo s strojnimi puškami sovražnika. Deveti dan soške bitke premagali so pet sovražnih letalcev v zračnem boju. — Iz Bazela se poroča 21. t. m.: Vojaški kritiki švicarskih listov pišejo, da se sme italijanske izgube v deseti soški bitki po previdnem preračunju doslej v boj poslanih čet računati na 100.000 mož. Italijanske železnice so zaprte in prevažajo le vojaštvo in ranjence.

Domače in tuje novice.

Visok obisk. Dne 14. maja je obiskal g. dež. predsednik grof Attems novomeško gimnazijo, ki je zdaj že dve leti nastanjena v frančiškanskem samostanu, in prisostoval pouku v drugem in osmem razredu.

Naslov vladnega svetnika je cesar podelil povodom zaprosenega vpokojenja gospodu ravnatelju Francu Brežniku v Novem mestu.

Odlikovani je bil za svoje uspešno službovanje v bolnici Nagikikinda, g. dr. Kiüssel v Trebnjem, z zlatim križcem s krono na traku hrabrostne svetinje.

Signum laudis z meči je prejel g. poročnik 4. b. h. p. Ludovik Lobé, ki je bil že poprej odlikovan s srebrno hrabrostno svetinjo. Čestitamo!

Prihodnji semenj v Novem mestu za plemene in rejne prešiče bo v pondeljek, dne 4. junija t. l.

Varnostno cepljenje prešičev proti rudečici se tudi letos vrši. Cepljenje je edino zanesljivo sredstvo proti rečni nevarni nalezljivi bolezni, katera vsako leto mnogo živali uniči. Stranke, katere hočejo dati svoje prešiče varnostno cepiti proti rudečici, naj to takoj priglase pri županstvu ali pa pri okrajnem glavarstvu.

Prebiranje v letih 1871 do 1867, odnosno vseh v letih 1893 do 1867 rojenih črnovojnikov, kateri so bili dosedanji prebirani oproščeni, ker so bili prej radi pogrškov spoznani za vsako službo nesposobni in bili vsled tega izbrisani v nabornem izkazu, vrši se po pozivnem razglasu „T“ za novomeški politični okraj 25. 26. in 29. maja t. l., in sicer pridejo na vrsto 25. maja občine: Rudolfovo, Šmihel-Stopiče, Brusnice, Bela cerkev, Št. Peter, Toplice, Poljane, Čermošnjice, Mirna peč, Prečna, Gor. Polje, Orehovica, v gostilni Ivana Ferliča v Rudolfovem. Dne 26. maja občine: Žužemberk, Dvor, Ajdovec, Smuka, Zagradec, Ambrus, v šoiskem poslopju v Žužemberku. Dne 29. maja občine: Trebnje, Dobrnič, Velika Loka, Mirna, Selo pri Šumberku, v občinski pisarni v Trebnjem. — Prebiranje se prične vsak dan ob sedmi uri zjutraj, na kar se posebno opozarja. Gospod župan ali njegov namestnik naj toraj svoje črnovojnike pravočasno pripelje na lice mesta. Prebiranje se vrši po občinah. Vsak črnovojniki mora biti po celem životu čisto umit in popolnoma trezen. V bližini kraja prebiranja in v pregledovalnih sobah mora vladati mir. Prestopki se bodo ostro kaznovali.

Svarilo pred podpiranjem ubeglih vojnih ujetnikov. Vsled ukaza c. kr. deželnega predsedništva z dne 9. maja 1917, št. 2247/mob., se znova kar najresnejše svari vojne ujetnike, na katere se naleti pod količkaj sumljivimi okolnostmi, na katerikoli način podpirati, marveč je iste prijati in oddati varnostnim organom. Kdor da varnostnim ali vojaškim oblastim podatke, ki pripomorejo, da se pobegli vojni ujetniki primejo, ali kdor neposredno povzroči tako prijetje, dobi nagrado 10 do 25 kron. Nagrada deli ono vojaško poveljstvo, v čegar okolišču se nahaja dotična ujetniška postaja, po lastnem preudarku z izključitvijo pravne poti. Podpiranje pobeglih vojnih ujetnikov se strogo policijsko kaznuje, ako ne tvori hudodelstva po § 327 v. k. z., ki ima težko kazen za posledice.

C. kr. okrajno glavarstvo Rudolfovo. **Umrla** je v Novem mestu dne 18. t. m. Terezija Bobnar, 72 let stara. Naj počiva v miru!

Novo priznanje je prejela gospodična Ervina Ropas, skladateljica koračnice: Živel naš pešpolk „Cesarjevič“ iz bojnega polja. Nemško besedilo se glasi slovensko: „Na bojnem polju, 26. aprila 1917. — Velečenjena gospodična! — Danes je došla h polku na bojno polje od Vašega blagorodja zložena koračnica: Živel naš pešpolk „Cesarjevič“! S prav posebnim veseljem in ponosom smo pozdravili vsi, ki stojimo v bojnih vrstah in pripadamo h polku „Cesarjevič“ to posebno poklonitev in počastenje navdušene in prijazne Kranjice. Zato se požurim, da se Vam, velec. g., v imenu našega celega polka najtoplejše zahvalim. Po dovršeni instrumentaciji — Vaše, na tako ljubeznjiv način nam poklonjene koračnice, — katero izvede naš kapelnik, bode nas, ki stojimo na izdajalskih tleh, melodija te lepe koračnice navduševala za novo delo v blagor naši lepi očetnjavi Avstro-Ogrski, v čast naši ljubi Kranjski deželi in njenim vrlim, cesarju zvestim prebivalcem. Ponovno se Vam v imenu vseh h polku „Cesarjevič“ spadajočih toplo zahvaljujem ter pošiljam iz bojnega polja najvdanejšo pozdrave prijazni stvariteljici naše „koračnice-ljubljenke“. Znabiti se kmalu vrnemo z živahno koračnico v našo ljubo domovino.“ — S posebnim priznanjem ostajam, velecej. gđ., Vaš vdani Hugo pl. Ventour, l. r., polkovnik. Poveljnik 17. pešpolka „Cesarjevič“.

Sporočila sta Matija Kranjc in Ant. Brulec, oba iz Brusnic, da se nahajata sedaj v ruskem ujetništvu: Makijevka, Damska oblast, Šaht, Zofija, Rusland.

Zapomnite si v svojo korist, da je treba kruh in seno seboj prinesiti v Novo mesto in Kandijo, ker gostilničarji ne dobivajo prav nič moke za goste in nič krme za živino! Uvažujte to-le!

Dopisi.

Iz Št. Jerneja. Obisk deželnega predsednika. V sedanjem zgodovinskem času ne molimo samo križev pot, moramo ga tudi pretrpeti, kajti dnevi so resni in polni težav in bridkosti. Božja previdnost pa nam pošilja tudi v teh žalostnih dneh može, ki nam lajšajo trpljenje, nas očetovsko tolažijo ter nam vsestransko pomagajo.

Dne 13. maja nas je obiskal deželni predsednik, visokorodni gospod grof Henrik Attems. Št. Jernej je bil v zastavah, v zelenju in v cvetju v čast visokemu gospodu. Pripeljal se je iz Novega mesta, kjer je bil navzoč pri vojnem spominskem slavju — odkritju vojnega moža. Spremili so ga milostljivi g. prošt dr. Seb. Elbert in vsi drugi dostojanstveniki, ki so bili navzoči pri slovesnosti v Novem mestu. V župnišču je najprisrčnejše pozdravil g. dež. predsednika veleč. g. duh. svetnik Anton Lesjak ter mu predstavil oba č. gg. kaplana, nadučitelja gosp. Trosta in upokojenega nadučitelja g. Sajeta. G. Trost je pa predstavil gospodični učiteljici. Poklonili so se še g. župan z odborniki, krajni šolski svet in drugi.

Preč. g. župnik in duh. svetnik Lesjak je pozdravil visokega gosta približno tako: „Visokorodni g. grof in cesarski namestnik! Najpreje se Vašemu visokorodju v svojem in imenu obširne farne občine prav srčno zahvaljujem za čast in veselje, katero ste nam s Svojim visokim obiskom naklonili. Živimo v velikem času, v težkem času. Nad tisoč mož in mladeničev iz naše farne občine se bori s svetlim mečem v roki na raznih bojiščih za našo ljubo domovino Avstrijo. A tudi mi, ki smo ostali doma, pomagamo pri tem velikem delu po svoje. Pridno obrača naš kmetovalec plug in brano, suče motiko in drugo poljsko orodje, da pridobimo kolikor mogoče mnogo pridelkov iz zemlje, katerih bodo deležni tudi naši hrabri bojevniki. — A ne samo to. Ravno te dni molim sv. Cerkev: „Vsak dober dar in popolno darilo pa pride od zgoraj — od Očeta luči.“ Zato so naša

dobra mladina, naši poštene možje in žene že brez števila sv. obhajil in pobožne molitve Bogu darovali, da Vsemogočni pomore naši ljubi domovini do častne zmage. Sprejmite toraj, visokorodni g. ces. namestnik, zagotovilo, da je naše ljudstvo iz dna svojega srca vdano Njega Veličanstvu presvitlemu cesarju ter vsej prejasni Njegovi hiši! Živel naš cesar Karol, slava pričujočemu ces. namestniku! Živijo! Slava!“

Grof Attems je čestital preč. g. duh. svetniku in župniku, kakor tudi g. županu k odlikovanju. Pa tudi z drugimi je prijazno govoril, se zanimal za vse in podal vsakemu ljubeznjivo roko. Zahvalil se je za slovesen sprejem in izrazil svoje veselje nad Št. Jernejani, da so vrlji patrioti v vsakem oziru in da so vedno in radi podpisovali izdatno vojno posojilo. Na vse vse je napravil naš deželni oče najprijetnejši in trajen spomin. Bog ga naj ohrani prav mnogo let deželi Kranjski kot skrbnega očeta, najboljšega svetovalca in gospodarja! Ogledal si je tudi cerkev, se zapisal v župnišču v kroniko, se poslovil od nas ter se odpeljal s svojim visokim spremstvom v Pleterje in od tam v Belo cerkev ter nazaj v Novo mesto.

Iz Kallwanga. Mislim, da je treba omeniti posebnost severnih krajev, namreč hitro spreminjanje temperature in z njo vred tudi vremena. Ko sem bil tu pred dobrimi 14. dnevi, je bil mraz, da sem kar belo gledal in sneg je medel prav po strani, da sem bil ves snežen. Danes je že tako vroče, kot pri nas na Kranjskem in drevesa ravno tako v cvetju. Pozno pa so začeli orati in sejati; tako n. pr. ponekod še vedno orjejo. Že v enem dnevu je velika sprememba na vremenu: zjutraj dež, opoldne solnce, zvečer pa že zopet snežera, itd. Bivališče rekonvalescentov leži v dolini, kakih deset minut od postaje, ravno v sredi mogočnih gorá, ki so še pokrite s snegom. Okolica je krasna, vsa polna smrekovih gozdov, in zapazil sem tudi lepe parke, zlasti je zanimiv park viteza Gutmana, znanega milijonarja, o katerem tudi govorijo, da so vse hiše v Kallwangu njegove. So pa same vile, temelj iz kamna, nadstropja pa iz lesa in vse to v sila prikupljivem slogu. V park pa ne pusté vsakogar, ker je poln dragocenih rož. V to rekonvalescentov bivališče prihajajo od vseh regimentov, seveda večinoma Slovenci. S komur sem se še srečal in ga vprašal odkod, mi je odgovoril, da je z Dolenjskega. Bosanci pa: „Boga mi, z Banjaluce“. „Što ti falí?“ „Boga mi, sve“. Tako zdravega naroda sploh še nisem videl, in čeprav vé, da je bolan, hoče biti zdrav kadar bi se moral zdraviti, samo da ide k „kuču“, potem pa Bog obvari h kadru, temveč v „švarmlinju“. Ker on hoče biti junak že od zibeli in do groba. „Kako ti je bilo, ko si bil v „šturmú?“ „Boga mi, gospodine, znaš, jaz nisem kukavica. Ja ču prej umreti, kao bežati.“

Kraj se mi je v resnici dopádel, čeprav mi ni bil v začetku ljub, večinoma pač zato, ker sem naletel na veliko znancev, tako n. pr. na sošolce še iz razredov, ki jih nisem videl po deset let. Zagledal sem ga, par besed in že sem se spomnil, kdaj sva skupaj šolske klopi drgnila. Omeniti moram, da imam včasih izvrstne spomin. Samo v enem dnevu sem naletel zadnjič na tri take znance, tako nas skupaj pripelje kolo življenja. Kopel, ki je blizu kolodvora, je tudi izvrstna in na solnčnem kraju. Okolica pa ni znamenita samo vsled naselbine sedemnajstih, temveč tudi v naravnem oziru. Nešteti izvirki potokov izpod gorá, ki jih krasijo, kakor že rečeno, vitke smreke, dalje originalni kamnolomi in še nekaj čisto južnega. Pri vsaki hiši namreč visi nad vežnimi vrati kaka sveta podoba, lepo ozaljšana, iz oken pa gledajo cvetlice in lončki. Dekleta se mi pa niso nikjer še tu gori dopadla, imajo nekaj izraz, ki ga ne morem zlepa označiti, ravnotako tudi moški. Nekateri clo tako neumen, da ga ne najdem kmalu pri nas temu enakega.

V sredo smo imeli slovesnost, ki je poživila cel Kallwang, namreč v čast premilostne naše cesarice Cite. Zbrali smo se pred cerkvijo, nakar smo odkorakali v njo. Še nikoli nisem prisostvoval tako slovesni maši. Po pravici rečeno, uživali smo cerkven koncert, ki ga jaz že dolgo nisem, in to le z orglami in violinami. Kar mi je storilo, ko so proti koncu zapeli zahvalo in sem se spomnil, kako sem kot študent zahajal k šmarnicam, blazirano gledal s frančiškanskega kora na množico lučic v oltarju in zahajal v svetišča iz gole kokerije. Ali življenje kuje in človek ne postaja sladkor, temveč kremen.

Navzočega je bilo precej občinstva, čeprav so že uro prej imeli mašo v isti namen. Sploh se zelo goji cerkvena godba, za kar posebno skrbi priljubljeni major Madarovič. — H koncu prisrčen pozdrav na vse znane od Antona Podbevšek.

Posušeno listje od robidnic kot enakovredno nadomestilo za čaj, oziroma tudi za kavo.

Čaja, kave in čokolade ni več dobiti, oziroma kvečjemu po taki ceni, ki jo malo kdo zmore. Sedanja nadomestila za kavo pa niso le tudi silno draga, ampak največkrat ničvredna in so sleparski izdelki.

Kava in čaj nista nikoli živili, ampak le poživila, ki ne prehranjujeta telesa, temveč ga v gotovih slučajih le poživila, oziroma naredita živila laže užijna. O potrebi kave in čaja se dá prepirati. Naj pa bo tako ali tako, dandanes smo vajeni na kavo ali čaj in zato ta poživila le težko pogrešamo.

So ljudje, ki nikakor ne preneso ne sirovega in ne kuhanega mleka, če ni primešane kave ali čaja s sladkorjem, in kdor je vajen tega dobrega živila, ta bo seveda težko pogrešal kavo in čaj.

Za čaj imamo prav ceno in dobro nadomestilo, ki si ga lahko vsakdo pripravi. Tako nadomestilo za čaj je listje od navadnih robidnic, ki rasejo povsod po naših gozdih.

Kdor je vajen mleka s kavo, more pričeti nadomeščati kavo s čajem iz listja robidnic. Tudi sam čajni ocedek iz takega listja s primešanim rumom, slivovko ali vinom in seveda s sladkorjem ali saharinom oslajen, dá izboren pitni čaj.

Posušeno listje od robidnic, z vrelo vodo polito, dá izboren čaj. Temu čaju pripisujejo tudi zdravilno moč pri prehlajenju, pri kašlju, pri nahodu in je neki prav dobro sredstvo proti napadu po naduhi.

Naši ljudje naj si zapomnijo, da se čaj sploh ne kuha kakor kava, ampak čajno listje se dene v krop, v katerem se daljši ali krajši čas izlužuje in potem odlije in ocedi. Množina čajnega listja in čas izluževanja se seveda ravna po okusu vsakega posameznika.

Sloveč nemški botanik in drogist dr. Kuntze, ki se je zlasti s porabo robidnic pečal, piše o tem predmetu to-le: „Posušeno mlado listje od robidnic ima isti okus kakor čist, dober kitajski čaj in celo boljšega kakor čaj, ki se v Evropi prodaja. Ker sem pil v Vzhodni Aziji mnogo dobrega čaja in sem žvečil sveže listje čajnega grma, se moja sodba pač more upoštevati. V Berlinu sem si pred leti privoščil šalo, ki je pa pravzaprav bila resna poskušnja. Povabil sem na čaj učene prijatelje in jim obljubil, da jih pogostim z najboljšim čajem dveh različnih vrst. Dal sem jim čaj robidnega listja, potem pa pravi čaj ter jih prosil, naj izrečejo svojo sodbo. Soglasno so dali prednost robidnemu čaju. Seveda sem jim zadevo končno pojasnil.“

Pri napravi čajnega listja od robidnic je pa vzeti samo mlado listje, ker

le tako dá v resnici okusen čaj. Tako mlado listje od robidnic za čaj je nabirati prav zgodaj spomladi, kmalu ko rastlina ozeleni, torej meseca aprila in maja ter je listje sušiti na suhem popirju ali v rešetih, in sicer le v senci. Na solncu se listje nikakor ne sme sušiti. Če se vzame prestaro listje, se od njega dobi zagaten in grenak čaj, kajti kolikor trše postaja listje, toliko več zagatne čreslovine se stvori v njem.

Posušeno listje robidnic je potem hraniti skupaj stlačeno v zaprti posodi, najbolje v pločevinasti, kjer se vsled pristopnih gliv naprej godi (fermentira) in tako postaja žlahtnejše, razvijajo se dišeče snovi in postaja laže izlužljivo. Paziti je seveda, da posušeno listje v posodi ne prične plesniti. Gustav Piré.

Iz spominov na lakotno leto 1817.

Letos obhajamo žalostno stoletnico. Spominjamo se tistega leta v minulem stoletju, ko so ljudje lakote umirali. Stari ljudje vedo o tem še marsikaj povedati, kar so slišali od svojih sprednikov: „Slovenec“ št. 97. z dne 28. aprila je prinesel zanimiv spis „Leto 1816. in 1817.“, v katerem omenja, koliko pomanjkanja so tedaj trpeli ljudje in kako so lakote umirali. Ko bi se pregledale po posameznih farah mrliške knjige omenjenega leta, nabralo bi se iz njih gotovo obilo gradiva, vsaj je v njih pri vzroku smrti navadno zapisano: umrl vsled lakote. Pa tudi stari ljudje bi nam zamogli še marsikaj sporočiti, da bi dobili tako vsaj nekaj več spominskih podatkov o tem groznem letu. Naj navedem tu par slučaje! V Adlešičih pripovedujejo, da so v tem letu tribuške žene in dekleta, ko so hodile k velikonočnemu izpraševanju, jedle v župnišču kar siloma svinjsko kuho, katero so polagali prascem, zatoraj so jo morali kar skrivati pred njimi. Ker niso imeli ljudje druge melje ali moke, mleti so oružene turšične „klasunce“ in iz te moke pekli kruh. Zato so nadedi sosednji Podzemeljčanje Adlešičanom priimek „klasunčarji“, s katerim jih še zdaj dražijo. V mrliški knjigi pa je zapisan en sam slučaj smrti vsled lakote. 28. maja je namreč umrl „na gmajni pri Tribučah“, kakor je zapisano v knjigi, Matija Poczay, star 55 let. Dostavljeno je pri vzroku smrti: vsled lakote, pregledan po Zollnerju. Kakor se razvidi iz njegovega priimka, ni bil domačin. Morda je bil kak berač, ali sploh tujec. Kdo je bil pa Zollner, ki ga je preiskal, tudi ni povedano. — Naj bi gg. sobratje-župniki pregledali po svojih župnijah mrliške knjige l. 1817. in morda tudi v „Dol. Nov.“ sporočili, koliko ljudi je umrlo v posameznih župnijah takrat vsled lakote. Podatki bi bili gotovo zanimivi posebno za dolensko stran, vsaj je bila lakota menda najbolj ravno na Dolenskem, na kar nas še spominja velikonočna jed suhih repnih olupkov ali „aleluja“, kakor imenujejo to jed n. pr. v Mokronogu in najbrž tudi drugodi. Spominjam se iz otroških in tudi dijaških let, da je bila vsako leto na velikonočno nedeljo poleg drugih, seveda boljših jedi, tudi „aleluja“ na mizi, katero smo vsi vsaj pokusili, pri čemur so nam povedali, da je bilo l. 1817. tako hudo, da niso imeli o veliki noči drugega jesti, kakor repne olupke.

I. Šašelj.

Gospodarstvo.

Razglas c. kr. dežel. predsednika na Kranjskem z dne 14. maja 1917. št. 14.809, s katerim se dovoljuje prodaja plemenskih prešičev in prešičev za rejo. V delni izpremembi t. n. razglasa z dne 23. oktobra 1916, št. 32.673, s katerim so se sejmji za govedo in prešiče ustavili in sklicaje se na tukajšnje razglase z dne 3. in 28. novembra 1916, št. 33.632 in številka

35.140 ter z dne 15. januarja 1917, št. 2042, se dovoljuje, da se smejo ob spodaj navedenih dnevih in v ondi omenjenih krajih prignati in prodajati plemenski prešiči in prešiči za rejo, in sicer: v političnem okraju Krško: dne 31. maja 1917 v Škocjanu; dne 4. junija 1917 v Št. Jerneju; dne 16. junija 1917 v Mokronogu; 18. junija 1917 v Bučki. — V političnem okraju Rudolfovo: 21. maja 1917 v Rudolfovem; dne 24. maja 1917 v Kandiji; 4. junija 1917 v Rudolfovem; dne 11. junija 1917 v Rudolfovem; dne 18. junija 1917 v Rudolfovem; 21. junija 1917 v Kandiji; 25. junija 1917 v Rudolfovem. — V političnem okraju Kamnik: dne 16. maja 1917 v Moravčah; 25. maja 1917 v Mengšu; dne 9. junija 1917 v Kamniku; dne 21. junija 1917 v Moravčah. — V političnem okraju Črnomelj: dne 24. maja 1917 v Črnomlju; 14. junija 1917 v Črnomlju; dne 28. junija 1917 v Črnomlju. Prignati, oziroma prodajati se sme samo na oblastveno odobrenem sejmišču. Druga živina, kakor plemenski prešiči in prešiči za rejo, se ne sme prignati. Prekupci in mešetarji so izključeni. To se daje na splošno znanje.

Deželno mesto za krmila opozarja, da bode zanaprej uvaževalo le naročila posameznih županstev in da se ne bodo mogla vpoštevati naročila, ki dohajajo od posameznikov. Županstva naj blagovolje naročila, kakor določeno, zbirati in jih pošiljati na Deželno mesto vsak mesec redno do 5. vsakega meseca. Stranke naj se pa priglašajo pri županstvih za prihodnjo dobavo zadnji čas do konca vsakega meseca.

Razglas. Zaradi pravočasne dovršitve žetvenega dela preložena konjska klasifikacija odredi se za sledeče dneve in kraje:

Dne 31. maja za občine: Gorenje Polje, Toplice, Poljane in Čermošnjice ob 8. uri dopoldan v Toplicah na glavnem trgu.

Dne 1. junija za občine: Ambrus, Ajdovec, Dvor, Smuka, Zagradec in Žužemberk ob 8. uri zjutraj na glavnem trgu v Žužemberku.

Dne 1. junija za občine: Dobrnice in Selo-Šumberk ob 2. uri popoldne na glavnem trgu v Dobrniceh.

Dne 2. junija za občine: Vel. Loka, Mirna in Trebnje ob 8. uri v Trebnjem pred Pavlinovo gostilno.

Dne 3. junija za občine: Mirna peč, Prečna in Št. Peter ob 8. uri zjutraj na sejmišču v Novem mestu.

Dne 4. junija za občine: Šmihel-Stopiče, Orehovica, Brusnice, Novo mesto in Bela cerkev ob 8. uri zjutraj na sejmišču v Novem mestu.

K tej klasifikaciji pripeljati je vse konje, ki so čez štiri leta stari in ki dosežejo v tekočem letu četrto leto, v kolikor niso bili posamezni konji od privredbe oproščeni. Samo na ogled pripeljati je eno-dve- in tri leta stara žrebeta. Pripeljati pa ni sledečih konj: 1. Hudo breje kobile in kobile z žrebeti pri sescu za šesttedensko dobo sesanja. 2. Konji, ki se zaradi bolezni ali zaradi nevarnosti, da bi zatrošili kužno bolezen, ne morejo ali ne smejo peljati iz hleva. 3. Konji z naslednjimi hibami: Srnje kopito, lupino (novo tvorbo kosti okoli členka), rak na kopitu, oslepelost na obeh očeh, vrtoglavost in huda naduha. 4. Konji, ki so bili pri prejšnji klasifikaciji v tem okraju spoznani kot popolnoma nesposobni (rudeči listki). Spričevala in potrdila h točkami 1-4 predložiti je konjski klasifikaciji, ravno tako razvidnostne liste za tiste konje, ki so bili lansko leto potrjeni, pa ne odvzeti (ti konji se morajo seveda zopet pripeljati), dalje spuščevalne in premijske listine za kobile. Po sklepu klasifikacije bo vojaški zastopnik nakupoval konje iz proste roke. Vsak posestnik konj pri tem lahko ponudi prostovoljno svoje konje v prodajo. Nakupovali se bodo tudi konji z razvidnicami in žrebeci. Prodajalec mora od kupnine plačati kolek za pobotnico in za pogodbo. C. kr. okrajno glavarstvo Rudolfovo.

Naznanilo! Skušnje na podkovski šoli c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani se bodo vršile dne 26. junija 1917, ob devetih dopoldne, in sicer iz podkovstva za kovače, ki niso obiskovali podkovske šole. Kovači, ki hočejo delati to skušnjo, naj vložijo pri predsedniku izpraševalne komisije gospodu vladnemu svetniku Ivanu Mundi (živino-zdravniški oddelek c. kr. deželne vlade) v Ljubljani do 15. junija 1917 prošnjo za sprejem k skušnji, ki naj ji prilože: 1. učno spričevalo in 2. potrdilo o najmanj triletni službi kot kovaški pomočnik. (Odredba c. kr. min. za notranje zad. z dne 27. avg. 1873, drž. zak. št. 140.)

Zahvala.

Za ljubeznivo izkazano sočutje ob nenadomestljivi izgubi mojega iskreno ljubljenega soproga, gospoda

France-ta Kenda

hiš. posest, in trgovca v Novem mestu

za mnogobrojno spremstvo k njegovemu preranemu grobu, se najpriscrneje zahvaljujem mil. gospodu proštu, prečast. duhovščini, blagorodnim gg. uradnikom in drugim meščanom ter trgovcem za krasni venec.

Osobito izrekam iskreno zahvalo primariju, blagorodnemu g. dr. Josip Strašek-u za njegov požrtvovalni trud ob težki boleznii mojega nepozabnega umrlega.

Žalujoča soproga.

Listnica uredništva:

Naši mladi gospodi kadeti, poročniki in drugi nam pošiljajo toliko mišnih spisov, da jih žalibog zaradi premalo prostora ne moremo kmalu objaviti. Pridejo pa vsi na vrsto, ker so nam vsi gg. dopisovalci enako ljubi in dragi in smo jim za trud prav hvaležni. Prosimo torej vlnudno, naj blagovolijo prizadeti oprostiti, ker zares ne moremo naonkrat vsem ustreči. Toliko v odgovor na vedna tozadevna vprašanja od vseh strani.

Loterijske številke.

Trst, 16. maja 73 90 63 53 76

Pozor!

Ker so zlobni jeziki raztrosili laž, da mi je vojaška ali druga državna oblast zaprla trgovino, svarim vsakogar pred raznašanjem tacihi laži, ter bodem vsacega raznaševalca tacihi zlobnih laži sodnijsko preganjal.

Trgovino zaprl sem prostovoljno in sicer radi pomanjkanja blaga in nič drugega.

Toliko v svarilo!

Karol Barborič.

Novo mesto, 22. maja 1917.

ŽENSKÉ LASE

mešane in rezane, kupujem po najvišji ceni. Izdelujem iz lastnih las tudi kite. V zalogi imam lepe, izgotovljene lasne kite vseh barv, od 5 do 30 kron. Mrežice, podlage, Nuisol. Barvo za lase in brado znamka: Kraljica vseh barvil, zanesljiva in trajna. Izborna Cremovo milo za briti, 2 K 50 v. Hairpetrol, sigurno sredstvo proti izpadanju las; zdravniško priznana. Burgit za odstranitov kurjih očes in trde kože. Šampon 50 vin. za umivanje las.

Naročila: Ivan Svetec, vlasuljar, Rudolfovo, nasproti mestne hiše.

Kostanjev les

od enega metra dolgosti, 10 cm debelosti naprej, klan ali v deblih, vsake debelosti, kupi po najvišji ceni tvrdka:

:: J. POGAČNIK ::
Ljubljana, Marije Terezije cesta 13.